

Etnisch gemengde scholen

Onderwijs socioloog Jaap Dronkers heeft via internationaal-vergelijkend onderzoek aangetoond dat leerlingen op 'etnisch diverse' middelbare scholen veel slechter op taalvaardigheid presteren dan leerlingen op 'etnisch homogene' middelbare scholen.¹ Wat betekent dat? Wil dat zeggen dat zwarte scholen niet veel onderdoen voor witte scholen en dat ouders er verkeerd aan doen hun kinderen naar gemengde scholen te sturen? Neen, dan begrijp je hem helemaal verkeerd!

Neen, etniciteit wordt door hem gedefinieerd op basis van het land waar de leerlingen of hun ouders geboren zijn. Een school waar alleen allochtonen van Turkse afkomst op zitten, is in etnisch opzicht uiteraard homogeen, evenals een school waar uitsluitend autochtone Nederlanders op zitten. Maar de tegenpool, etnische diversiteit, wordt door hem gedefinieerd als het aantal landen dat op een school vertegenwoordigd is. Dus een islamitische school die moslims uit alle windstreken herbergt, wordt door Dronkers in etnisch opzicht zeer divers genoemd. Zo'n school wordt diverser genoemd dan een school die voor de helft uit autochtone Nederlanders en de andere helft uit allochtonen van Turkse afkomst bestaat.² Ook een Australische school die door vele Nieuw-Zeelanders, Britten, Ieren, Amerikanen en Engels-sprekende Canadezen of Zuid-Afrikanen gefrequentieerd wordt, is volgens Dronkers' definitie etnisch divers, evenals een Portugese school met veel leerlingen (of ouders) die uit Brazilië komen of die uit de voormalige Portugese koloniën gerepatrieerd zijn. Anderzijds wordt een Franstalige Brusselse school waar veel Nederlandstalige Vlamingen op zitten, etnisch homogeen genoemd: alle leerlingen komen immers uit hetzelfde land.

Eerlijk gezegd kán ik niet zoveel met Dronkers' bevindingen. Ik laat terzijde dat hij niets over Nederlandse scholen kan zeggen (zie tabel 1) en dat hij geen gegevens over de invloed van 'etnische diversiteit' in het basisonderwijs aandraagt. Nee, mijn belangrijkste kritiekpunt is dat Dronkers zich blindstaart op culturele factoren (land van herkomst) en dat hij taalfactoren links laat liggen. Hij wil weten welke schoolkenmerken van belang zijn voor de taalvaardigheid op vijftienjarige leeftijd. En met taalvaardigheid bedoelt hij, neem ik aan, de beheersing van de *instructietaal* die op de middelbare school gehanteerd wordt. Welke factoren zijn dan in het spel?

- De belangrijkste *individuele predictor* is volgens mij de mate waarin de leerling die instructietaal beheerst als hij of zij de basisschool binnenkomt en in hoeverre hij/zij in de thuissituatie en in buitenschoolse situaties ondersteund wordt om die taal nader onder de knie te krijgen.³
- Vervolgens is het belangrijkste *schoolkenmerk* tijdens en na de basisschoolperiode of de leerling wordt ondergedompeld in deze instructietaal.⁴
- Ook geldt natuurlijk als belangrijk schoolkenmerk of de leerling in het P.O. en V.O. gericht ondersteund wordt bij de nadere verwerving van de instructietaal (zodanig ook via een schakelklas).
- En pas in vierde instantie zou de onderzoeker moeten kijken naar schoolkenmerken (niet alleen van de middelbare school maar ook van de onder- en bovenbouw van de basisschool!) die vergelijkbaar zijn met die van Dronkers: de diversiteit van talen die op het schoolplein worden gesproken, het percentage leerlingen uit de peergroup die de instructietaal redelijk beheersen, en de spreiding in de beheersingsgraad van de instructietaal binnen de peergroup.

Maar Dronkers beschikt niet over deze gegevens en daarom laat hij ze gemakshalve buiten beschouwing. Door zijn verwaarlozing van taalfactoren en zijn blindheid voor de invloed van het basisonderwijs op de taalontwikkeling, hebben zijn bevindingen veel minder onderwijspolitieke relevantie dan hij suggereert. En door zijn ongebruikelijke definitie van etnische diversiteit zet hij krantenlezers op het verkeerde been.

Wes Holleman

weblog onderwijs 24-6-2010

<http://www.onderwijsethiek.nl>

>>> tabel 1 >>>

¹ http://www.nrc.nl/multimedia/archive/00288/oratie_Dronkers_def_288684a.pdf; zie ook

<http://www.beteronderwijsnederland.nl/node/6947> en

<http://weblogs.nrc.nl/onderwijsblog/2010/06/17/socioloog-dronkers-gemengde-school-slecht-voor-allochtoon-en-autochtoon/>

² Bart Funnekotter, 'Allochtonen niet zien als homogene groep' (interview Dronkers, NRC-Handelsblad 17/6/2010).

³ Dronkers neemt één factor mee: wordt in de thuissituatie de moedertaal of de landstaal [=instructietaal?] gesproken?

⁴ NB: voor leerlingen die pas tijdens of na de basisschoolperiode immigreren, in welk land dan ook, geldt uiteraard dat de instructietaal op de middelbare school kan afwijken van de instructietaal waaraan ze voordien zijn blootgesteld. Overigens kan dat ook voor autochtone leerlingen in meertalige landen zoals België en Zwitserland het geval zijn. In Friesland beginnen vele basisscholieren met het Fries als instructietaal. En in Luxemburg worden ze aanvankelijk in het Luxemburgs, vervolgens in het Duits en pas op het V.O. in het Frans ondergedompeld.

Tabel 1: De vijftien landen waarop de secundaire data-analyse van Dronkers betrekking heeft

	belangrijkste voertaal van het land, alsmede inheemse minderheidstalen die ook in buurlanden gesproken worden											
	engels	duits	frans	italiaans	luxemburgs	nederlands	noors/deens	fins	lets	portugees	grieks	overige
Australië	100%											
Nw-Zeeland	100%											
Schotland	100%											
Duitsland		100%										deens
Oostenrijk		100%										hongaars, sloveens, kroatisch
Lichtenstein		100%										
Zwitserland		>64%	>20%	>6%								
Luxemburg		100%	100%		100%							
België			40%			60%						duits
Denemarken							100%					duits
Noorwegen							100%					
Finland								100%				zweeds
Letland									100%			(russisch)
Portugal										100%		
Griekenland											100%	turks, bulgaars, albanees